

POCIERAĆ (34) *vb impf*

o oraz a jasne, e pochylone.

inf pocierać (11). ◇ *praes 3 sg* pocierã (2). ◇ *3 pl* pocierają (2). ◇ *praet 3 sg f* pocierała (2). ◇ *plusq 3 sg f* była pocierała (1). ◇ *fut 3 sg m* będzie pocierãł (1). ◇ *imp 2 sg* pocieraj (12). ◇ *3 sg* niech pocierã (2). ◇ *part praes act* pocierając (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (dwa z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. Trzeć, nacierać; *confricare, perfricare, pertergere, praetergere, subigere Cn (29)* : Warz w winie Mirrę/ gleyt/ to iest Litargirium/ koperwaferu przyłóż trochę/ á w tym omocz chuftkę/ á pocieray gdzie śmierdzi kozłem. *FalZioł V 65v.*

pocierać czego (2): Miałto łaznie zawsze ciała pocierać rano od wierzchu aż na doł *FalZioł V 65, IV 57a.*

pocierać kogo, co (16): Theż auripigment zmieszay z mydłem wenezkiem/ á pocieray fleki na cieie albo lifzaie/ zginã od tego. *FalZioł III 40d*; Proch kłofci wołowej śpaloney/ na bolenie zębów pomaga/ gdy nim zęby bolące pociera. *FalZioł IV 5c, I 82a, 127b, III 21c, 30a, IV 16c (11)*; iuż mię trzeć nie trzebã/ Iużem on pot wypuścił/ co śie rodzi s chlebã. Kiedyście mię gdym prosił pocierać nie chcieli *RejFig Cc8*; weźmi oleiu ceglãnego/ á námieszay weń Sãlmijãku/ iest to fol Libiyfka/ kthorã kotlarze miedz pocierãią *SienLek 94v, 46v; PaxLiz D2, D2v.*

pocierać na co (3): Wezmi łoku z ziela wołowego ięzyka/ foli bialey/ oboygã rowno [...]/ zmieszay wżytko łpołem A tym pocieray na thy flaki. *FalZioł II 20d, V 116, 117v.*

pocierać czym (16): Nalepźe lekarźstwo aby pchły niekãfały/ piołynem na každy wieczor ciało pocierać tak łorowo/ albo nawarźwŹy go z oliwã. *FalZioł IV 16c*; Kofć z brzucha tey to ryby [*sepiĩ*]: gdy będzie ftłuczona á proch na chuftę przyłozony będzie/ thedy bieli zęby gdy niem pociera. *FalZioł IV 39a, I 82a, 127b, II 20d, III 21c, 30a (12)*; *SienLek 94v, 172*; Mãlteria/ Kãlãnder brãc nã plãt Szãrlãtny/ Tym pilnie twarz poćierãć/ będzie człek vdãtny. *PaxLiz D2, D2v.*

pocierać po czym (1): powãliwŹy koniã/ gębę mu roždźiew/ á śięgni mu onã lafkã spãcześiãmi w gãrdło/ poćieray po łtronãch iŹ mu łye przyłczce sprzepukãią *SienLek 169v.*

W charakterystycznych połączeniach: pocierać ciała (G), zębów; pocierać ciało (2), dziãsta (2), fleki na cieie, grubość skory, język, liszaje, miedz, miestce, stolec, twarz (3), wargi, zęby (4); pocierać na ciało, na flaki, na świerzb; pocierać fenitrum, gorãcã cegłã, grzankã, kwiatkami z oliwã, piołynem, prochem (3), salmijakiem, szczecinami, wodkã, żywicã.

[*Szereg: »cudzić i pocierać«: tamże więc takowego źrzebcã trzeba zniẽnãglã cudzić y poćierać Cresc 1571 518.*]

Przen [co] (4) :

Fraza bibl.: »progi, stopnie drzwi pociera noga [*czyja*]« = *ktoś przychodzi do kogoś (1:1)*: Gdy wyrzyłz mądrego/ wftaway rãno do niego/ á progi drzwi iego niech poćiera nogã twoiã [*et gradus ostiorum illius exterat pes tuus Vulg Eccli 6/36*]. *SkarKaz 42b, 580a.*

Zwroty: »cudze ściãny, [kãty], obce strony pocierać« = *tułać się po obcych domach, krajach; assiduo in aliam et aliam migrare regionem, habitare in alieno, permutare sedem (sede) a. terram terra, (subinde) domicilium a. habitationem a. regionem commutare a. mutare Cn [szyk zmienny] (2)*: włoczyc fię tełz po

świećcie iáka to ciężkość: mięłzkáć wpołtronney ziemi iáka trudność: opuściwfy fwoy dom/ cudze ściány pocierać *SkarŻyw* 244; *KlonKr* C4v; [A ten przerzeczony Bodek przyrzekł przed prawem chować jako matkę swą w takim dostatku, jakoby ona była z tego kontenta, do śmierci cudzych kątów nie pocierając. *KsięgaSqdIwk* 1590 nr 167].

[»ławy pocierać« = *siedzieć próżnując*: Iákożby iuż záprawdę y młodzi ludzie nie ládá ćwiczenie ítąd mieli/ [...] niżli ták teraz leżąc álbo o domu ławy ze wftydem miłych rodzicow fwoich pocieráiąc/ álbo ze dnia czyniąc łobie noc/ á z nocy dzień *WerPublika* 9, 5.]

2. *Wycierając osuszać* [co; w tym: czym (2)] (3) : A tá Mária była oná która była pomázáá nogi Páńkie máściámi/ y pocieráá ie włofy fwoiemi *RejPos* [352]v; Bo iá [wolnościq] ták zátrząfamy czáfem/ nie ináczey iáko owym plugáwym ogonem liším co im ławy pocieráią. *RejZwierc* 36v.

Przen (1) :

Szereg: »pokrapiać i pocierać« (1): A iákoż mu [*Panu*] nie ma wftáwicźnie tymi łzámi fwemi pokrąpiáć y pocieráć thych świętych á błogofłáwionych nog iego *RejPos* 311.

3. *Kruszyć, druzgotać* (2) :

W połączeniach szeregowych (2): a oto bełtya czwarta ftráfzliwa á fógá y bárzo mocna która miáá zęby wielkie żelazne/ á požyráá y pocieráá [*comminuebat*]/ á oftátek nogámi fwemi podeptawaá *BibRadz Dan* 7/7, *Dan* 7/19.

Synonimy: 1. mazać, namazować, smarować; 2. osuszać; 3. druzgać, kruszyć, łamać, rozbijać.

Formacje współrdzenne cf TRZEĆ.

Cf **POCIERANIE, POCIERANY**

EW, SBu